

Bruto ali neto odpravnina - vse je mogoče

Zakon o gospodarskih družbah nadzornikom nalaga zgolj presojo višine prejemkov uprav v sorazmerju s finančnim položajem družbe, o bruto ali neto odpravnini se pogodbeni stranki (uprava in nadzorni svet) opredeljujeta avtonomno

IRENA FERLUGA

Kaj vse imajo menedžerji v pogodbah o delu, se običajnim državljanom niti ne sanja, saj so ti podatki strogo varovana skrivnost, ki je ostala nedostopna celo za ministra za finance dr. **France** **Križaniča**, ko je šlo za pogodbe članov uprave NLB, v kateri ima država skupaj z obema paradržavnima skladoma več kot polovični delež. A podatek, da imajo najvišji menedžerji NLB v pogodbah zagotovljene neto odpravnine, je pokazal, da si menedžerji prizadevajo davek na odpravnine preložiti na delodajalca.

Vse je stvar pogodbe

Ali imajo neto zneski pravno osnovo, smo vprašali dr. **Saša Preliča**, predavatelja na Pravni fakulteti v Mariboru. "Način opredelitve odpravnine v pogodbah s člani uprave, torej opredeljevanje izplačila v bruto ali neto zneskih, stranki opredeljujeta avtonomno. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1) o tem, kako se pogodbeno opredeljuje ta vrsta prejemka, ničesar ne določa in to prepušča pogodbenim strankam. Zato je lahko odpravnina tudi v neto znesku, kar nato od izplačevalca zahteva preračun v bruto znesek z namenom ugotovitve konkretne davčne obveznosti izplačevalca," je povedal dr. Saša Prelič. ZGD torej določa predvsem ohlapne okvirje, po katerih je nadzorni svet dolžan s člani uprave skleniti takšne pogodbe, ki jim zagotavljajo prejemke v skladu s finančnim položajem družbe. Vse druge podrobnosti so diskrecijska pravica nadzor-

nega sveta.

V Uradnem listu je bil 5. oktobra objavljen Zakon o dodatnem davku od dohodkov članov uprav in nadzornih organov v času finančne in gospodarske krize, ki velja do 31. decembra 2010, z določilom, da se ta zakon uporablja tudi po prenehanju njegove veljavnosti, in kot piše v zakonu, "se uporabi za dohodke po tem zakonu, prejete od 1. januarja 2009 dalje". Zavezanci za davek so menedžerji in nadzorniki tistih družb, ki so od države dobile jamstvo ali sredstva za blažitev posledic finančne in gospodarske krize.

Kdo plača davek?

Davčna osnova za ta davek so vsi prejemki članov uprav, zmanjšani za obvezne prispevke za socialno varnost, ki jih plača zavezanec (fizična oseba), če njegova mesečna plača presega 12.500 evrov mesečno, če je nagrada za poslovno uspešnost višja kot 25.000 evrov letno, če odpravnina preseže 75.000 evrov letno, če je udeležba pri dobičku višja od 25.000 evrov letno in če je znesek bonitet višji kot 25.000 evrov letno. Zakon izrecno ne navaja, ali gre za bruto ali neto zneske. Kje je potem 90-odstotna obdavčitev?

Dr. Saša Prelič: "Nadzorni svet nima neomejene diskrecijske pravice."
(Marko Vanovšek)

"Zakon med drugimi prihodki posebej obdavčuje prejete odpravnine, če presegajo 75.000 evrov. Stopnja dodatne obdavčitve tega presežka je 49 odstotkov in jo je dolžan plačati izključno prejemnik, ne pa družba. Davek se obračuna in plača na podlagi posebne odmerne odločbe, ki se izda na podlagi napovedi zavezanca. Izpla-

čevalcem (gospodarskim družbam) pa ta zakon ne nalaga nobenih dodatnih obveznosti oziroma davčnih bremen. Če je zavezanec uvrščen v 3. dohodninski razred, ki je obdavčen z 41-odstotno dohodnino, bo dejansko presežek nad 75.000 evri (če gre za odpravnino) obdavčen po stopnji 90 odstotkov. Upoštevati namreč moramo, da bo celotna izplačana odpravnina obdavčena po stopnji 41 odstotkov, kar bi seveda veljalo tudi, če ta novi posebni zakon ne bi bil sprejet, glede na to, da so obdavčeni vsi prejemki. Le presežek nad 75.000 evri odpravnine bo dodatno obdavčen po stopnji 49 odstotkov, kar bo v končni posledici pomenilo, da je presežek obdavčen z 41 odstotki, ko obračuna in akontacijo dohodnine odvede družba, in dodatno z 49 odstotki, kar plača prejemnik odpravnine," je pojasnil dr. Saša Prelič.

Kje so moralni in pravni okvirji

ZGD v 270. členu določa, da morajo biti prejemki članov uprav sorazmerni z nalogami in finančnim stanjem družbe. Ali imajo predsedniki nadzornih svetov, ki sklepajo pogodbe s člani uprav, diskrecijsko pravico določiti višino njihovih prejemkov in drugih bonitet? Saša Prelič pravi, da je konkretna presoja o celoti prejemkov članov posloводства v pristojnosti nadzornega sveta kot organa družbe, ki ima dve možnosti. "Lahko sledi tako imenovani politiki prejemkov, ki jo je upravičena (ne pa dolžna) precizirati skupščina družbe, torej lastniki, kakor določa sedmi odstavek 294. člena ZGD-1. Tako je nadzorni svet omejen pri določanju konkretnih prejemkov članov posloводства z vodili, ki jih s politiko prejemkov določi skupščina. Če pa skupščina politike prejemkov ne določi, ima vsaj na prvi pogled nadzorni svet več maneverskega prostora, vendar mora sam upoštevati zakonsko določena načela iz sedmega odstavka 294. člena ZGD-1, ki mu postavljajo meje," je pojasnil Saša Prelič in dodal, da torej nadzorni svet nima neomejene diskrecijske pravice. "Nadzorni svet (organ kot celota, ne pa njegov predsednik) lahko sicer oblikuje prejemke avtonomno, upošteva stanje in okoliščine vsake posamične družbe, ven-

dar le v mejah skupščinsko določene politike prejemkov oziroma v mejah načel iz sedmega odstavka 294. člena ZGD-1," je povedal Saša Prelič.

Irena Prijovič: "S finančno krizo je v ospredju etično-moralni vidik nagrajevanja." (Urban Štebljaj/Finance)

Ali so kakšna merila za določanje zgornje meje prejemkov članov uprav določili pri Združenju nadzornikov Slovenije (ZNS)? Irena Prijovič, generalna sekretarka združenja pravi, da se ZNS naslanja na aprila letos sprejeta Priporočila EU za nagrajevanje, ki predvidevajo, da je nagrajevanje usklajeno s strategijo in cilji posamezne druž-

be. "Struktura prejemkov mora spodbujati dolgoročno vzdržnost družbe in zagotoviti, da prejemki temeljijo na rezultatih. Finančna in nefinančna merila za variabilno nagrajevanje morajo biti določena vnaprej in merljiva. Vključevati morajo omejitve, ki naj onemogočijo določene skrajnosti in kratkoročne optimizacije ter omogočijo zadržanje izplačila dela teh prejemkov za določeno število let. Odloženi del variabilnega plačila je treba določiti glede na relativno višino variabilnega dela v primerjavi s fiksnim delom prejemkov. Ne zastopamo pa enega univerzalnega modela, ki bi bil uporaben za vse družbe," je povedala Irena Prijovič.

Nova smer nagrajevanja menedžerjev

Glede na to, da sklepa pogodbe s člani uprav nadzorni svet oziroma samo predsednik nadzornega sveta, da je to stvar torej dveh pogodbenih strank, imajo pravni in moralni okvirji veliko vlogo. "Določitev pogodbenih razmerij med člani uprave in družbo je pristojnost in odgovornost celotnega nadzornega sveta, čeprav pogodbo v njihovem imenu podpisuje predsednik

nadzornega sveta. Pravni okvir za določanje prejemkov uprav se običajno ne nanaša na samo višino prejemkov, ampak širše na plačno politiko, in je določen v ZGD in priporočilih za nagrajevanje kot avtonomnih pravnih virih, ki zakon ustrezno nadgrajujejo. Zaradi ponekod ekscesnega nagrajevanja v konjunkturinih časih ob kratkoročni naravnosti na dobičke in posledično prevzemanjem velikih tveganj, pa je s finančno krizo v ospredju tudi etično-moralni vidik nagrajevanja. Oblikovala se je nova smer za nagrajevanje menedžerjev, ki naj bi podpirala dolgoročno vzdržnost družbe," dodaja Irena Prijovič.

EU je aprila 2009 sprejela pomembne spremembe glede nagrajevanja menedžerjev v javnih delniških družbah in države članice EU zavezala, da se do konca leta uskladijo z njimi. Vsaka država članica EU pa se lahko samostojno odloča, katera od teh priporočil bo vključila v zakon, katera pa bo upoštevala v avtonomnih pravnih virih, ki jih v Sloveniji za javne delniške družbe predstavlja Kodeks upravljanja javnih delniških družb, ki bo sprejet do konca leta, je pojasnila Irena Prijovič.